

Upamiętnianie Józefa Piłsudskiego

w latach 1935-1939 sukcesem czy porażką obozu rządzącego?
Próba ujęcia statystycznego.

Opis zagadnienia

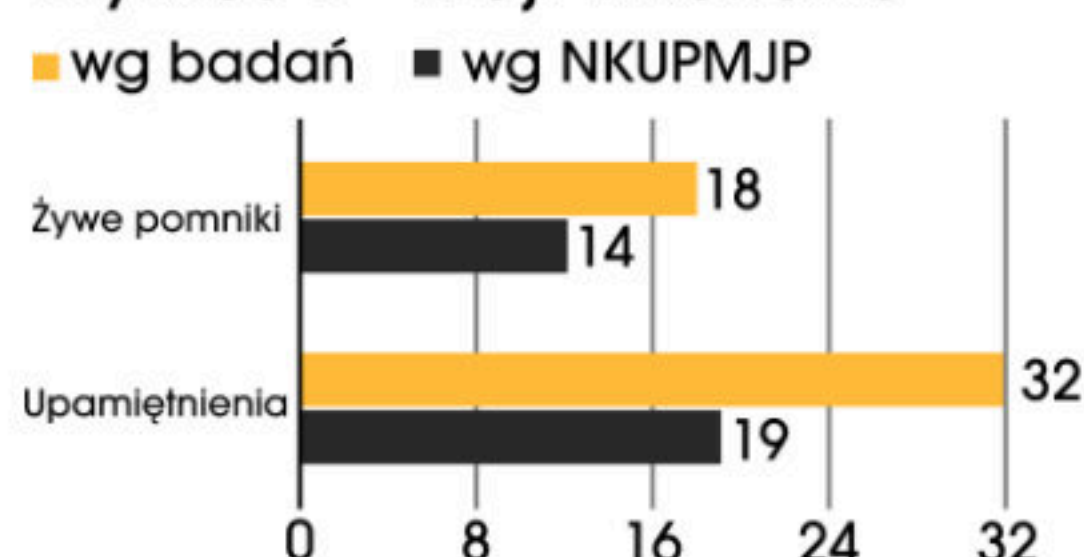
Po śmierci Józefa Piłsudskiego w 1935 r. powstał Naczelny Komitet Uczczenia Pamięci Marszałka Józefa Piłsudskiego, który zapanować miał nad inicjatywami związanymi z zachowaniem pamięci o zmarłym. W ramach swojej działalności zebrał dane oraz przygotował zestawienie zrealizowanych lub będących w trakcie prac upamiętnień, dzięki czemu można było podjąć próbę odpowiedzenia na pytanie dotyczące skali ich wykonania w latach 1935-1939 zarówno przez rządzących jak i społeczeństwo. Do weryfikacji informacji zebranych przez NKUPMJP oraz oszacowania liczby dla całego kraju wykorzystano województwo wileńskie oraz białostockie, co pozwoliło ocenić także zaangażowanie i skrupulatność w powierzone komitetowi zadanie.

Metodologia

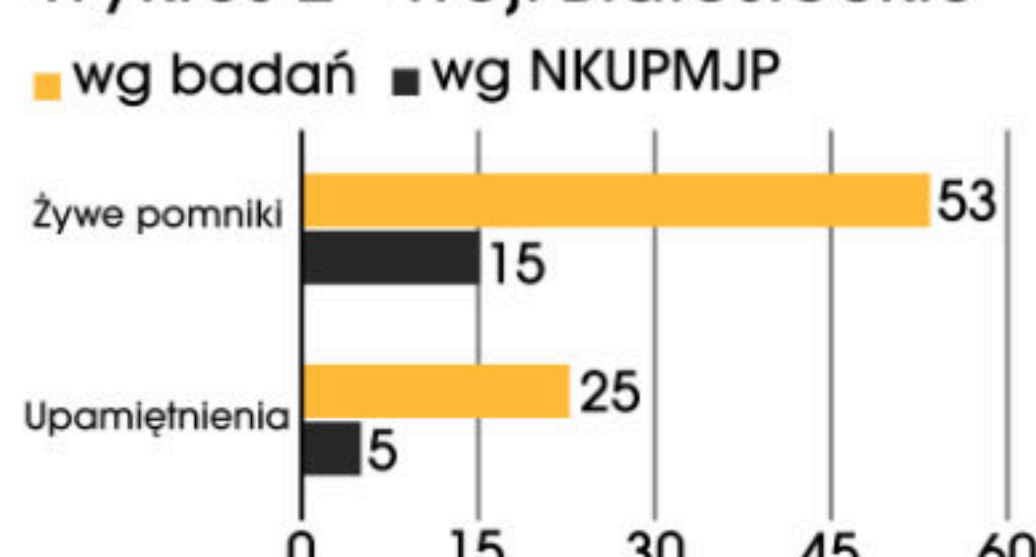
W czasie prac wykorzystano metody badań statystycznych służące przede wszystkim do oszacowania liczby upamiętnień w kraju. Do statystyk nie wliczono szkół im. Józefa Piłsudskiego (w trzech województwach powstać ich miało co najmniej 300) oraz ulic, placów, skwerów czy traktów, które znacząco zaburzały badania. Przebadano dwa województwa pod względem skali upamiętnień oraz przypisano wszystkim regionom poziom zaangażowania na podstawie dwóch czynników: aktywność Piłsudskiego w danym regionie w trakcie odzyskiwania niepodległości oraz czy w danym regionie planowane było ogólnokrajowe przedsięwzięcie. Zebrane dane pozwoliły oszacować przedział ilościowy zrealizowanych lub planowanych form upamiętnienia.

Dane

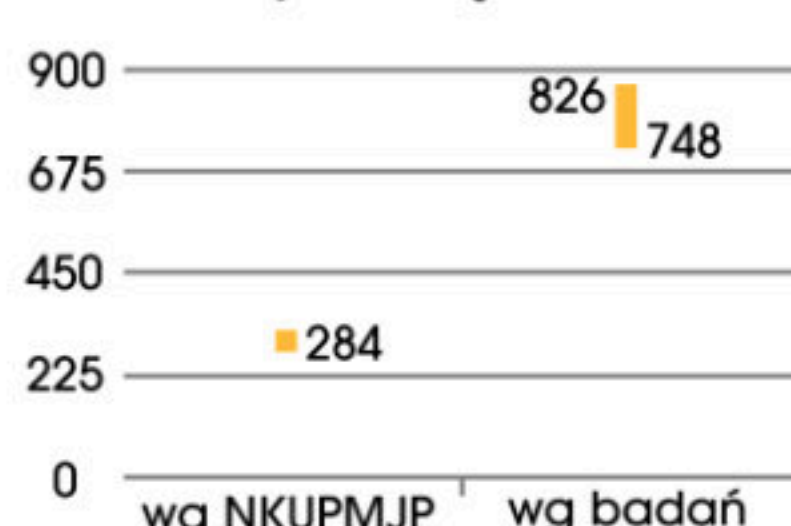
Wykres 1 - Woj. Wileńskie

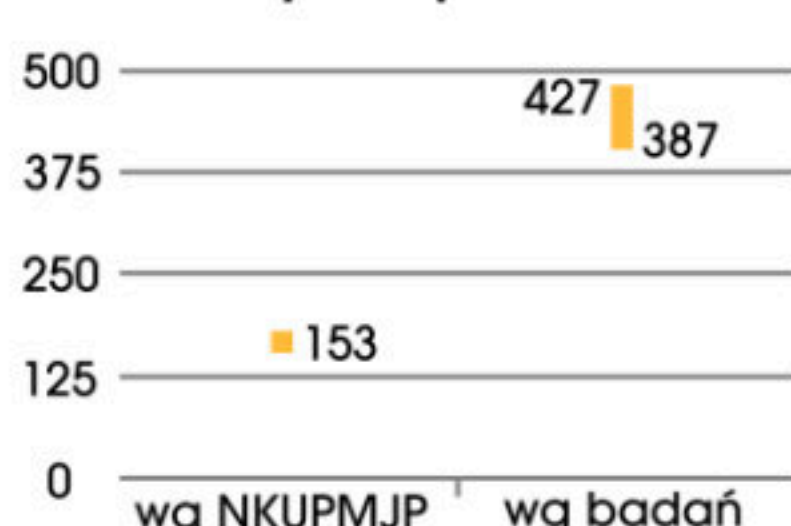
Wykres 2 - Woj. Białostockie

Wykres 3 - Upamiętnienia w kraju

Wykres 4 - Żywe pomniki w kraju

Konkluzje

Z wykresu nr 1 oraz 2 wynika, że w Wilnie wiadano maksymalnie o 61% upamiętnień oraz 56% żywych pomników, a w Białymstoku jedynie o 19% i 28%. Rozbieżność jest duża i wynika przede wszystkim z zaangażowania starostów jako przedstawicieli komitetu w przygotowanie zestawień. Faktem jest jednak, że NKUPMJP nie posiadał pełni wiedzy o skali realizowanych upamiętnień przez społeczeństwo.

Z przeprowadzonych badań ukazanych na wykresach nr 3 i 4 wynika, że żywych pomników w latach 1935-1939 zrealizowano lub planowano wykonać w przedziale 387-427, a upamiętnień trwałych 748-826, co łącznie daje około 1200 różnych form zachowania pamięci o Piłsudskim. Komitet miał więc wiedzę o około 37% żywych pomników oraz upamiętnień trwałych. Z pewnością nie udało się w całości zapanować nad inicjatywami oddolnymi, co wynikało również z podejmowania takowych m.in. przez ZLP, ZR czy KPW, zasadniczo jednak akcję należy uznać za częściowy sukces rządzących elit.

Wybrana bibliografia:

- AAN, Naczelny Komitet Uczczenia Pamięci J. Piłsudskiego. Wydział Wykonawczy w Warszawie.
- LCVA, Wojewódzki Komitet Obywatelski Uroczystości Pogrzebowych i Uwiecznienia Pamięci Marszałka Józefa Piłsudskiego w Wilnie.
- Augustynowicz P., *Białostoczczyzna w blasku legendy Marszałka Józefa Piłsudskiego 1926-1939*, Białystok 2008.
- Matusiewicz A., *Upamiętnianie Józefa Piłsudskiego na Suwalszczyźnie*, „Rocznik
- Rečko J., *Józef Piłsudski w sztuce i upamiętnianiu. Katalog*, Bydgoszcz-Lubartów 2010.
- Kurier Wileński.
- Dziennik Białostocki.
- Gazeta Polska.

Informacja o autorze

RADOSŁAW WNOROWSKI, pracownik Oddziałowego Biura Badań Historycznych Oddziału IPN w Białymstoku, doktorant w Szkole Doktorskiej Nauk Humanistycznych w Uniwersytecie w Białymstoku; zainteresowania badawcze: udział ziemiaństwa z Kresów Wschodnich w wojnie polsko-bolszewickiej oraz II wojnie światowej, działalność Naczelnego Komitetu Uczczenia Pamięci Marszałka Józefa Piłsudskiego.

